

TALABALARDA METODIK KOMPETENTLIKNI
RIVOJLANTIRISHDA KREATIV YONDASHUVNING O‘RNI:
XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI

Ochildiyeva Yulduz Normengliyevna

Magistr,

FarDU Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi

e-mail: yulduznormengliyevna@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezis talabalarning metodik kompetentligini rivojlantirishda kreativlik va kreativ yondashuvlarning ahamiyatini xorijiy mamlakatlar tajribasiga asoslangan holda o‘rganadi. Zamonaviy ta’lim tizimida innovatsion pedagogik usullarni joriy etish orqali talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini va kasbiy mahoratlarini oshirish masalalari muhokama qilinadi. Janubiy Koreya, Finlandiya va AQSh kabi mamlakatlarning ilg‘or tajribalari asosida kreativ yondashuvlarning amaliy natijalari tahlil qilinadi.

Аннотация. Данный тезис изучает значимость креативности и творческих подходов в развитии методической компетентности студентов на основе опыта зарубежных стран. В современной системе образования рассматриваются вопросы повышения творческого мышления и профессионального мастерства студентов посредством внедрения инновационных педагогических методов. Анализируются практические результаты креативных подходов на основе передового опыта таких стран, как Южная Корея, Финляндия и США.

Abstract. This thesis examines the significance of creativity and creative approaches in developing students' methodological competence, drawing upon experiences from foreign countries. The implementation of innovative pedagogical methods in the modern education system and their role in enhancing students' creative thinking abilities and professional skills are

discussed. The practical results of creative approaches are analyzed based on the advanced experiences of countries such as South Korea, Finland, and the United States.

Kalit soʻzlar. Metodik kompetentlik, kreativlik, innovatsion taʼlim, xorijiy tajriba, pedagogik mahorat, ijodiy fikrlash, talabalar rivojlanishi.

Ключевые слова: методическая компетентность, креативность, инновационное образование, зарубежный опыт, педагогическое мастерство, творческое мышление, развитие студентов.

Keywords: Methodological competence, creativity, innovative education, foreign experience, pedagogical mastery, creative thinking, student development.

Zamonaviy taʼlim tizimida talabalarda metodik kompetentlikni rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, taʼlim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash jarayonida kreativlik va kreativ yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Metodik kompetentlik – bu oʻqituvchining taʼlim jarayonini samarali tashkil etish, oʻquv materiallarini ishlab chiqish, dars jarayonini loyihalash va amalga oshirish, oʻqitish metodlarini tanlash va qoʻllash uchun zarur boʻlgan bilim, koʻnikma va malakalar tizimi hisoblanadi. G.Ball, V.Krayevskiy, A.Xutorskoy kabi olimlarning tadqiqotlarida metodik kompetentlik tushunchasi chuqur oʻrganilgan.

Zamonaviy taʼlim paradigmasida metodik kompetentlik quyidagi komponentlarni oʻz ichiga oladi:

- nazariy-metodologik bilimlar;
- kasbiy-amaliy koʻnikmalar;
- refleksiv-baholash malakalari;
- innovatsion-ijodiy faoliyat.

Kreativlik – bu yangi g‘oyalarni yaratish, muammolarni noan’anaviy usullar bilan hal qilish va innovatsion yechimlarni topish qobiliyatidir. E.Torrans, J.Gilford, A.Maslouning tadqiqotlarida kreativlik quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

- fikrlash jarayonining murakkab xarakteri;
- original g‘oyalarni yaratish qobiliyati;
- muammolarni yechishga yangicha yondashuvlar;
- moslashuvchanlik va egiluvchanlik.

Kreativ yondashuv esa o‘quv jarayonini tashkil etishda yangi metodlar, texnologiyalar va vositalarni qo‘llashni, talabalarning ijodiy fikrlashini rag‘batlantirishni nazarda tutadi.

Xorijiy davlatlar tajribalarini o‘rganish natijasida quyidagi mulohazali fikrlarga kelindi:

1. Finlandiya tajribasi: “Phenomenon-based learning”

Finlandiya ta’lim tizimi dunyoda eng ilg‘or tizimlardan biri hisoblanadi. Ushbu mamlakatda joriy etilgan “Phenomenon-based learning” (hodisalarga asoslangan ta’lim) metodikasi talabalarning kreativ fikrlashini rag‘batlantiradi. Bu yondashuv asosida talabalar alohida fanlarni o‘rganish o‘rniga, real hayotiy hodisalar va muammolarni kompleks ravishda o‘rganadilar. Masalan, iqlim o‘zgarishi mavzusini o‘rganishda fizika, biologiya, geografiya, iqtisod va boshqa fanlarni birlashtirgan holda tahlil qiladilar. Bu esa talabalarning:

- turli fanlar bo‘yicha bilimlarni integratsiya qilish ko‘nikmasini;
- muammolarni ko‘p tomonlama tahlil qilish qobiliyatini;
- jamoaviy ishlash va muloqot qilish mahoratini rivojlantiradi.

2. Janubiy Koreya tajribasi: “Creative Class”

Janubiy Koreya ta’lim tizimida “Creative Class” (Kreativ sinf) konsepsiyasi keng qo‘llaniladi. Bu yondashuvda o‘qituvchi bilimlarnigina yetkazib beruvchi emas, balki talabalarning ijodiy qobiliyatlarini ochib beruvchi fasilitator rolini bajaradi. Darslar an’anaviy ma’ruza shaklida emas,

balki interaktiv mashg'ulotlar, muammoli vaziyatlarni hal qilish, loyiha ishlari va amaliy tajribalar orqali olib boriladi. Natijada:

- talabalar passiv tinglovchilardan faol ishtirokchilarga aylanadi;
- mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalari shakllanadi;
- nazariy bilimlarni amaliy muammolarni hal qilishda qo'llash

imkoniyati yaratiladi.

3. AQSh tajribasi: "Design Thinking"

AQSh universitetlarida keng qo'llaniladigan "Design Thinking" (Dizayn fikrlash) metodologiyasi talabalarning kreativ kompetentsiyalarini rivojlantirishga qaratilgan. Bu yondashuv 5 bosqichdan iborat:

- empatiya – muammo egasining his-tuyg'ularini tushunish;
- muammoni aniqlashtirish;
- g'oyalarni generatsiya qilish;
- prototip yaratish;
- sinov o'tkazish.

Standford, MIT, Harvard kabi nufuzli universitetlarda bu metodologiya asosida maxsus ta'lim dasturlari ishlab chiqilgan. Natijada talabalar:

- muammolarni inson ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda hal qilishni;
- ko'p sondagi g'oyalarni generatsiya qilishni;
- xatolardan o'rganish va tezkor qayta ishlashni o'rganadilar.

4. Shvetsiya tajribasi: "Problem-Based Learning"

Shvetsiya universitetlarida qo'llaniladigan "Problem-Based Learning" (Muammoga asoslangan ta'lim) metodikasi talabalarning mustaqil izlanish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu yondashuvda o'qituvchi tayyor javoblarni bermaydi, balki talabalarni muammoni mustaqil o'rganishga, ma'lumot to'plashga va yechim izlashga undaydi. Natijada:

- talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi;
- axborot bilan ishlash ko'nikmalari shakllanadi;
- jamoaviy ishlash mahorati oshadi.

5. Singapur tajribasi: “Teach Less, Learn More”

Singapur ta’lim tizimida qo’llaniladigan “Teach Less, Learn More” (Kamroq o’qitish, ko’proq o’rganish) konsepsiyasi talabalarning o’z-o’zini rivojlantirish ko’nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Bu yondashuvda o’qituvchi kamroq ma’lumot beradi, lekin talabalar mustaqil izlanish orqali ko’proq bilim olishadi. Natijada:

- talabalarning mustaqil o’rganish ko’nikmalari rivojlanadi;
- vaqtni samarali taqsimlash qobiliyati shakllanadi;
- umr bo’yi o’rganish (lifelong learning) konsepsiyasi amalda joriy etiladi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarda metodik kompetentlikni rivojlantirishda kreativlik va kreativ yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Xorijiy davlatlar tajribasi va ilmiy tadqiqotlar ko’rsatishicha, kreativ yondashuvlar asosida o’qitish jarayonini tashkil etish talabalarning kasbiy tayyorgarlik darajasini sezilarli darajada oshiradi, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va zamonaviy ta’lim tizimining talablariga mos keluvchi yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga imkon beradi.

Zamonaviy ta’lim tizimida metodik kompetentlikni rivojlantirish uchun an’anaviy va innovatsion yondashuvlarni uyg’unlashtirish, xorijiy tajribalarni milliy kontekstga moslashtirib qo’llash, hamda o’qitish jarayonida kreativlikni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ball G. . Kompetentlikka asoslangan yondashuv: mohiyati va amaliyotga tatbiq etish muammolari. Ta’lim psixologiyasi, 2019.
2. Csikszentmihalyi M. . Kreativlik: oqim va innovatsiyaning psixologiyasi. Oxford University Press. 2018.
3. Gardner H. . Ko’p qirrali intellekt nazariyasi: XXI asr ta’limi uchun ahamiyati. Harvard Educational Review. 2020.

4. Robinson K. Kreativlikni o'qitish: nazariya va amaliyot. Penguin Books. 2022.
5. Yo'ldosheva D. va Ochildiyeva Y. Talabalarning metodik kompetentligini rivojlantirishdakraativ yondashuvning ahamiyati. Toshkent davlat pedagogika universiteti. Ilmiy axborotlar jurnali. 2025, 5-SON
6. Ochildiyeva Y. va Yo'ldosheva D. FORMS, METHODS, AND MEANS OF THE TECHNOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' METHODOLOGICAL COMPETENCE BASED ON A CREATIVE APPROACH. International scientific research journal. 2025.

